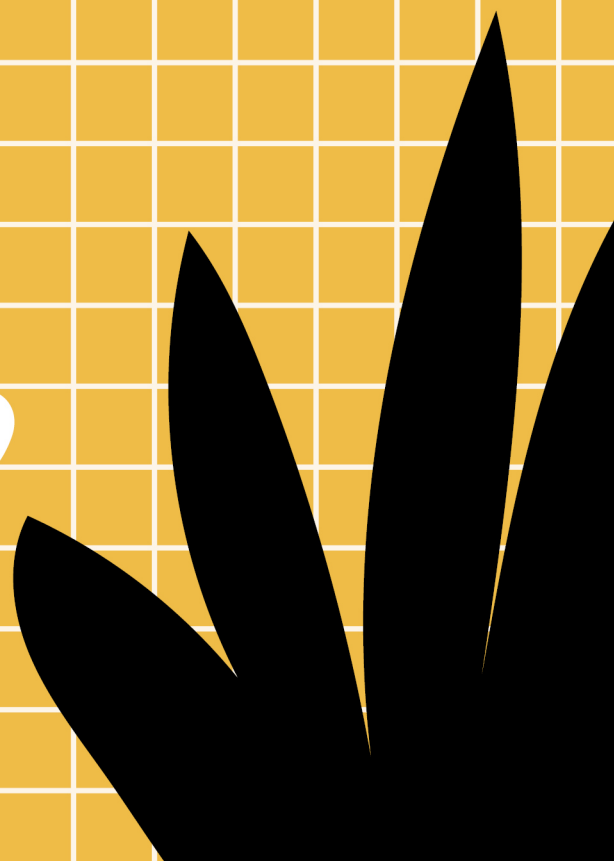
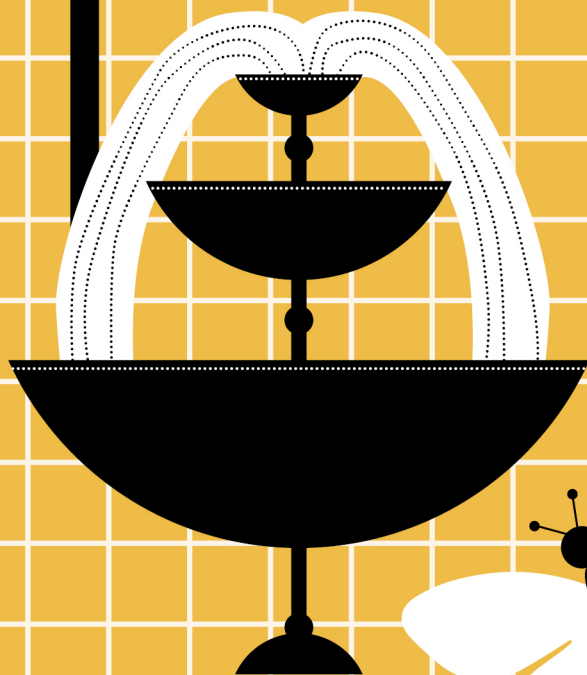

Marta Urbańska

ELEMENTARZ MAŁEGO PROJEKTANTA

czyli co warto wiedzieć
o przestrzeniach publicznych
we współczesnym mieście

CZEŚĆ!

Skoro się spotykamy, to znaczy, że interesuje Cię, jak projektuje się przyjazne dla mieszkańców przestrzenie miejskich ulic i placów.

Obecnie w miastach mieszka połowa wszystkich ludzi żyjących na naszej planecie, a w nadchodzących latach będzie ich jeszcze więcej. Wraz z nimi, w miastach będzie przybywać nowych budynków, natomiast będzie coraz mniej miejsca na przestrzenie publiczne, a więc takie, z których mogą korzystać wszyscy mieszkańcy.

Przestrzeniami publicznymi są przede wszystkim miejsca pomiędzy budynkami, czyli: ulice, place, parki, skwery, targi, place zabaw, boiska czy ścieżki rowerowe. W wielu z tych miejsc każdego dnia spędzasz pewnie dużo czasu, prawda? Warto więc dowiedzieć się, jak takie miejsca powinny być zaprojektowane, żebyś Ty i inni mieszkańcy Twojego miasta (rodzice, dziadkowie, koledzy i koleżanki, sąsiedzi) dobrze się w nich czuli i chcieli spędzać w nich czas.

Dzięki tej książeczce poczujesz się jak prawdziwy projektant miejski, a także dowiesz się, co możesz zrobić już teraz, by okolica, w której mieszkasz, była przyjemniejsza do odpoczynku, zabawy i wspólnego spędzania czasu.

**CO TO JEST
ULICA?**

**CO TO JEST
PLAC?**

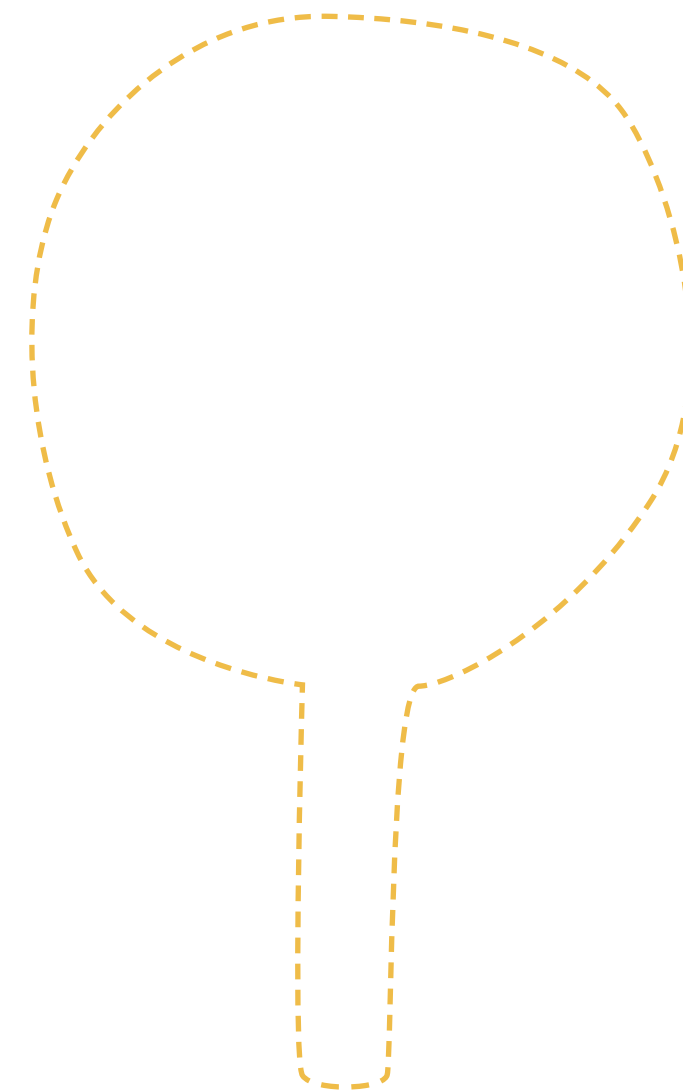
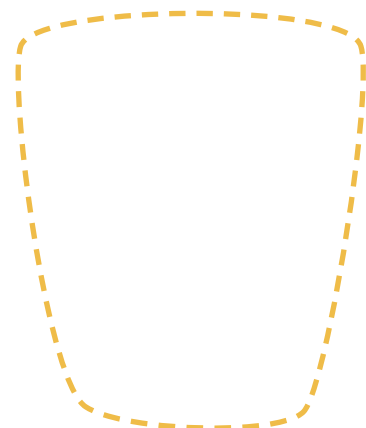
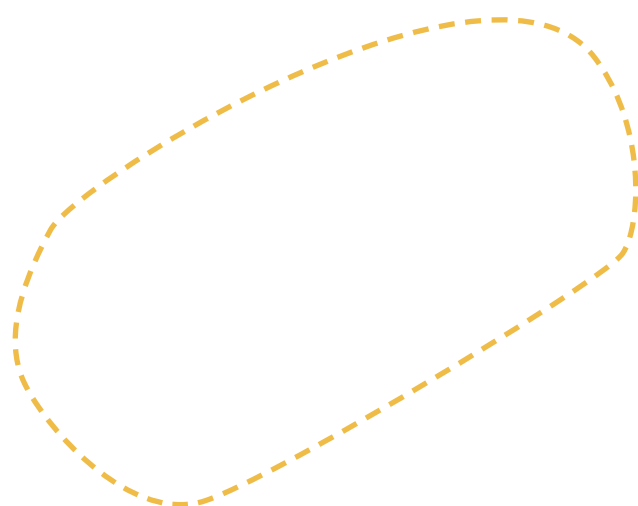
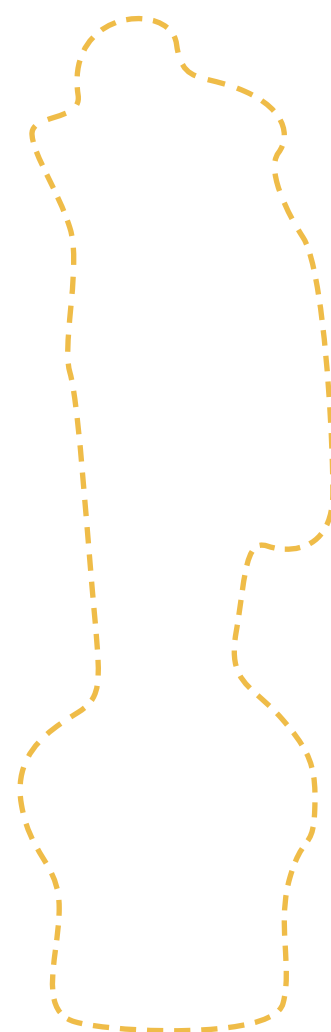
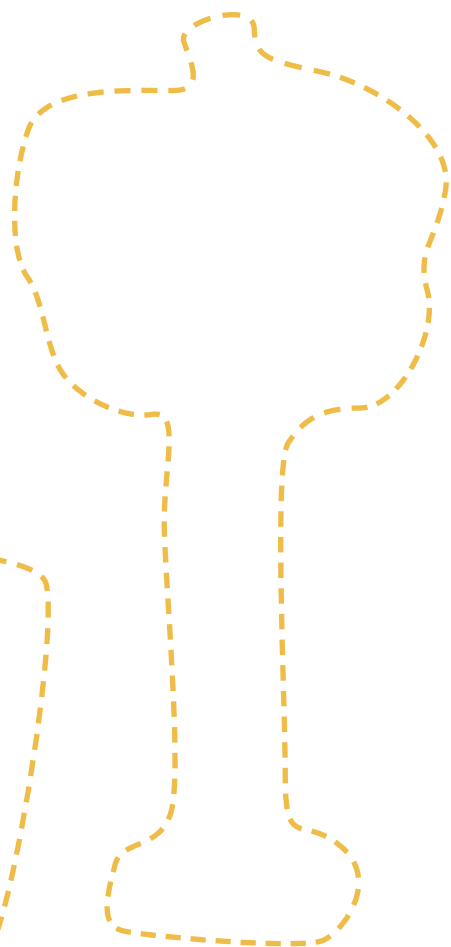
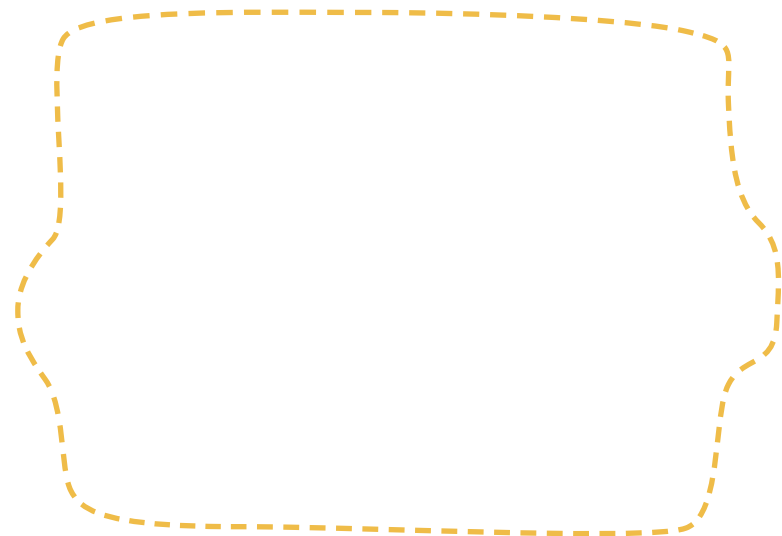
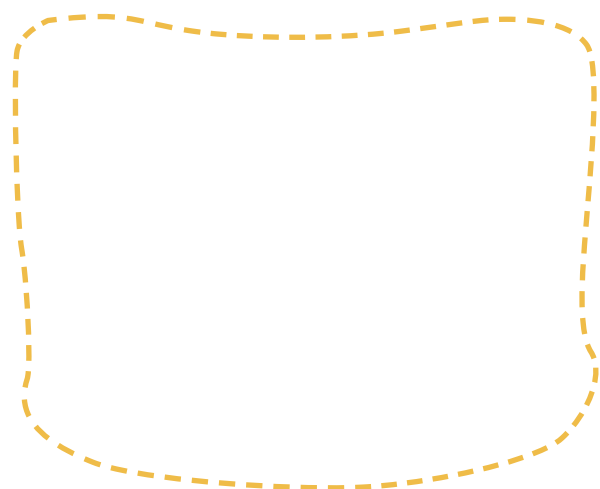
ULICA I PLAC W MIEŚCIE

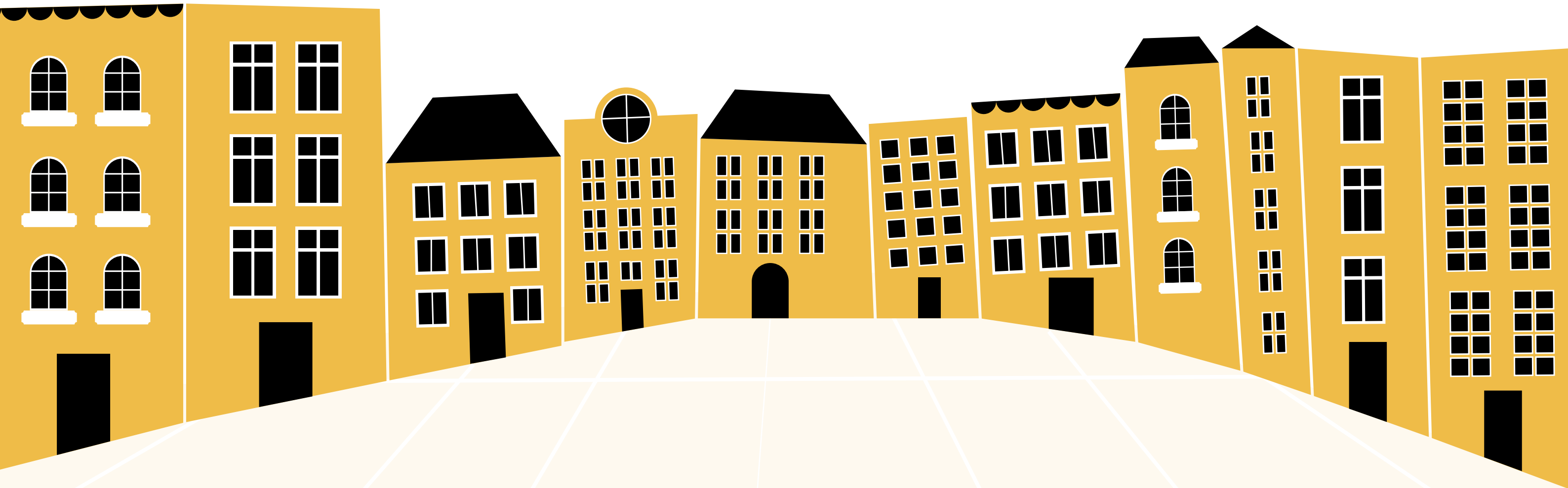
Zastanów się i narysuj, czym są dla Ciebie ulica i plac miejski.

Według słownika języka polskiego PWN ulica to „wytoczona droga w mieście, na osiedlu itp., składająca się z jezdni i z chodników dla pieszych”, a plac – „duża, wolna przestrzeń w mieście powstała najczęściej przy zbiegu ulic, zwykle otoczona budynkami”.

PLACE I ULICE PRZYJAZNE MIESZKAŃCOM

to takie, w których jest dużo miejsc do siedzenia, drzew i zieleni, bardzo często stoją też rzeźby, fontanny albo pomniki, które są ozdobą tego miejsca, a także punktem zbiórek i spotkań. Na takich przyjaznych placach i ulicach właściciele kawiarni i restauracji chętnie wystawiają krzesła i stoliki na zewnątrz, a życie miejskie kwitnie. **Na końcu książeczki znajdziesz „Wycinanki”. Dopasuj ich kształty do opisów, a zobaczysz, jakie są podstawowe elementy wyposażenia dobrze zaprojektowanych placów i ulic.**

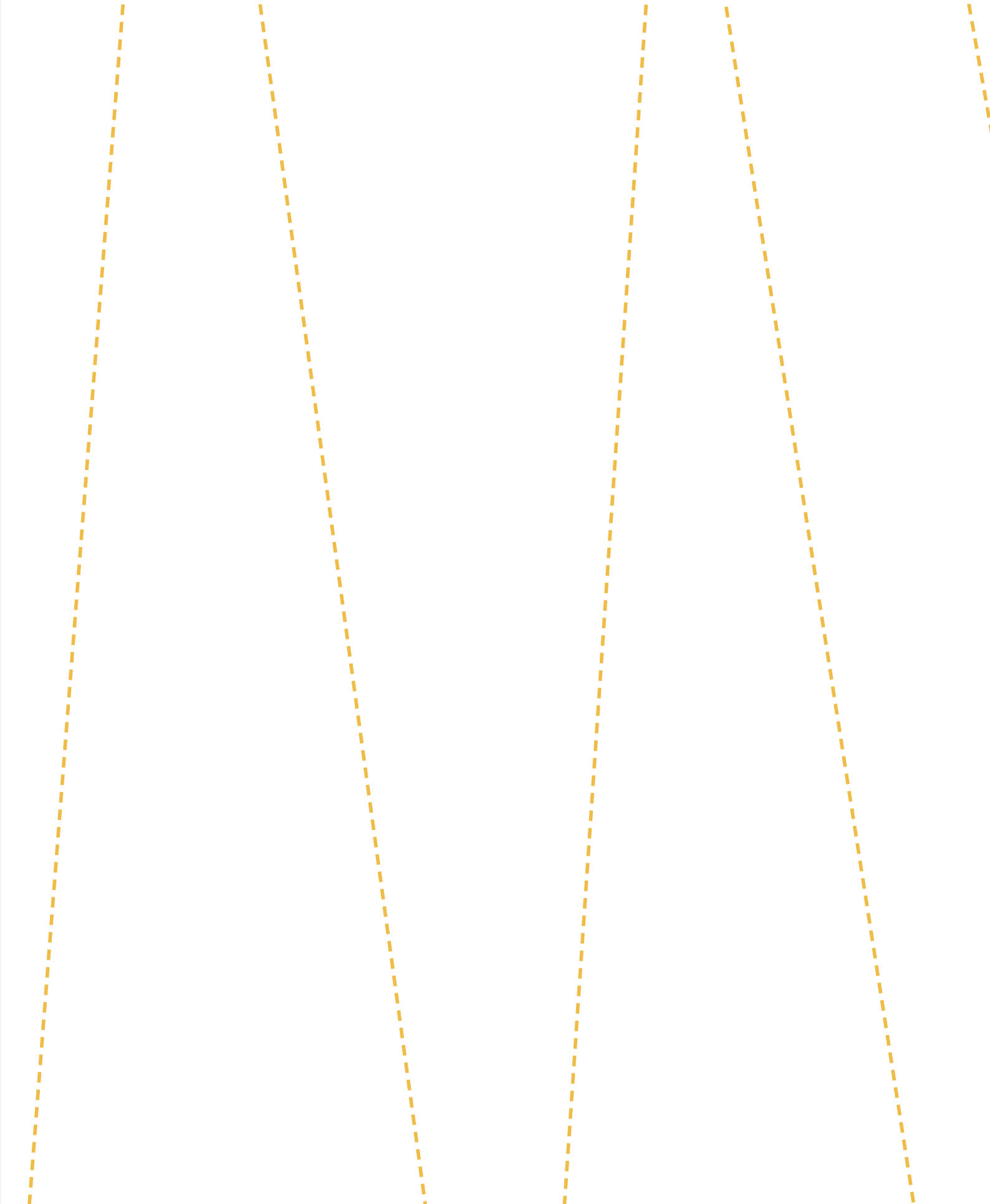
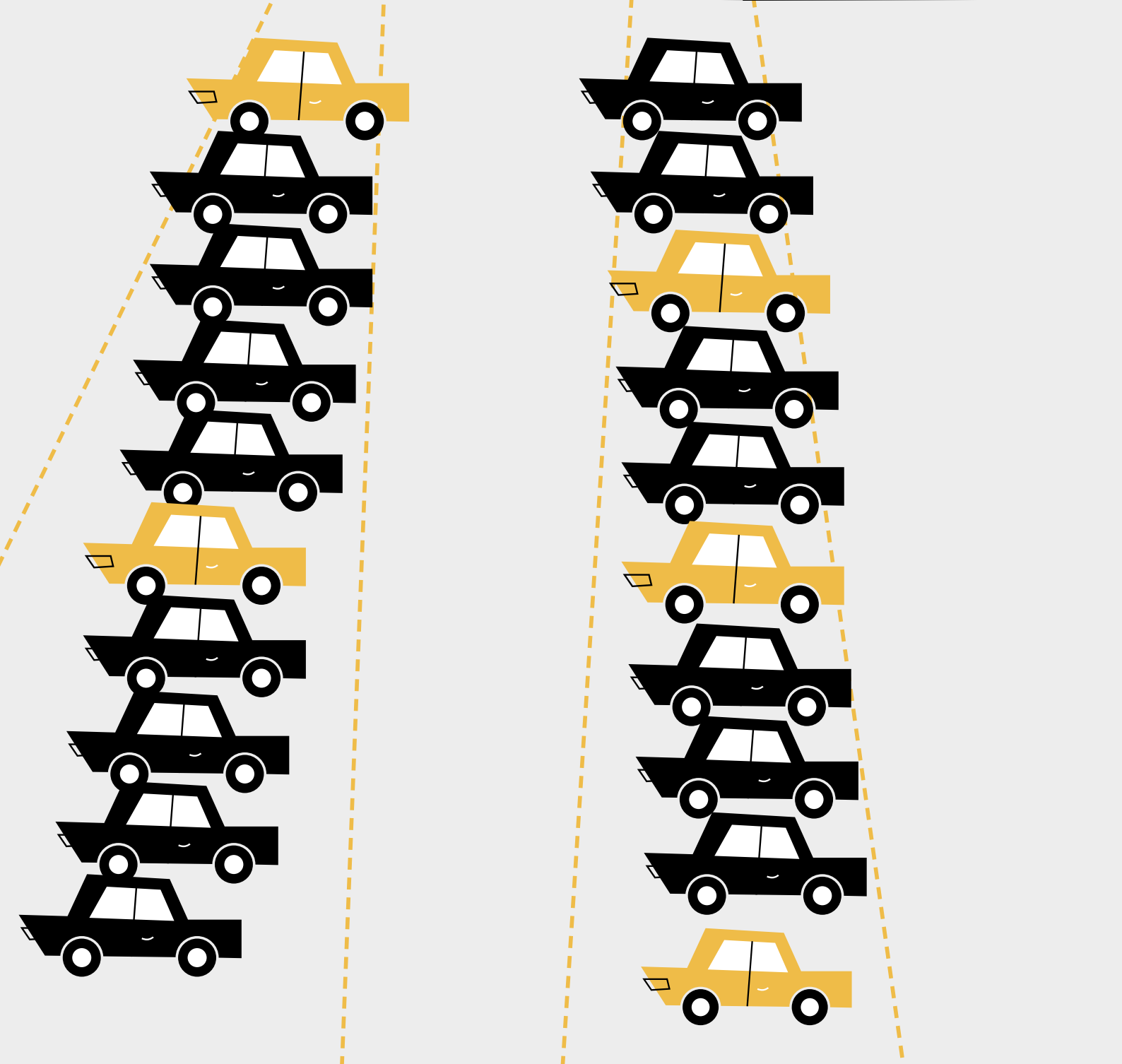

ŻYCIE MIEJSKIE NA PLACU

Niemal w każdym mieście jest plac. To duża, otwarta przestrzeń, najczęściej w kształcie prostokąta lub kwadratu, otoczona ze wszystkich stron budynkami. Organizowane są na nich koncerty, targi, a nawet protesty. Place zazwyczaj dostępne są jedynie dla pieszych i rowerzystów. Jest tu dużo

zieleni i miejsc do siedzenia. Bardzo często na środku placu stoi fontanna, rzeźba, miejski zegar albo drzewo, które są takim... miejskim punktem zbiórki. **Narysuj, jak wyglądałby zaprojektowany przez Ciebie plac i co by się na nim działo.**

PLACE MIEJSKIE ZAMIAST PARKINGÓW

Parkingi w mieście to poważna sprawa. Zajmują bardzo dużo miejsca, a nie służą mieszkańcom, tylko stojącym na nich samochodom. Masz pomysł, jak rozwiązać ten problem? **Dopóki na tym parkingu jeszcze nie wszystkie miejsca są zajęte, narysuj, co Twoim zdaniem mogłoby powstać zamiast nich. Może plac zabaw, wielki basen albo park?**

LATO W MIEŚCIE

Latem, w wielu miastach na świecie, na placach publicznych usypuje się sztuczne plaże dostępne dla wszystkich mieszkańców. Dzięki nim, nawet w centrum miasta można poczuć się jak nad morzem! **Narysuj, jak Twoim zdaniem powinno wyglądać takie miejsce i co mieszkańcy mogą tam robić.**

PRZYJAZNA ULICA

Przyjazna ulica to taka, na której jest dużo miejsca dla ludzi. A gdzie samochody? Pojawiają się rzadko, albo nie ma ich wcale! Jak to możliwe? Coraz więcej miast chętnie zamyka wybrane ulice dla ruchu samochodowego i zamienia je w deptaki dla mieszkańców. Są to ulice, na których piesi i rowerzyści mogą korzystać z całej przestrzeni ulicy, jest mnóstwo drzew i zieleni, ławek, cukierni,

restauracji i sklepików. Tutaj zawsze bardzo dużo się dzieje, często można kogoś spotkać i z kimś pogawędzić. Brzmi super, prawda? **Narysuj, jak można zaprojektować tę ulicę, by spacerowanie nią było jak wielka przygoda. Koniecznie bez samochodów!**

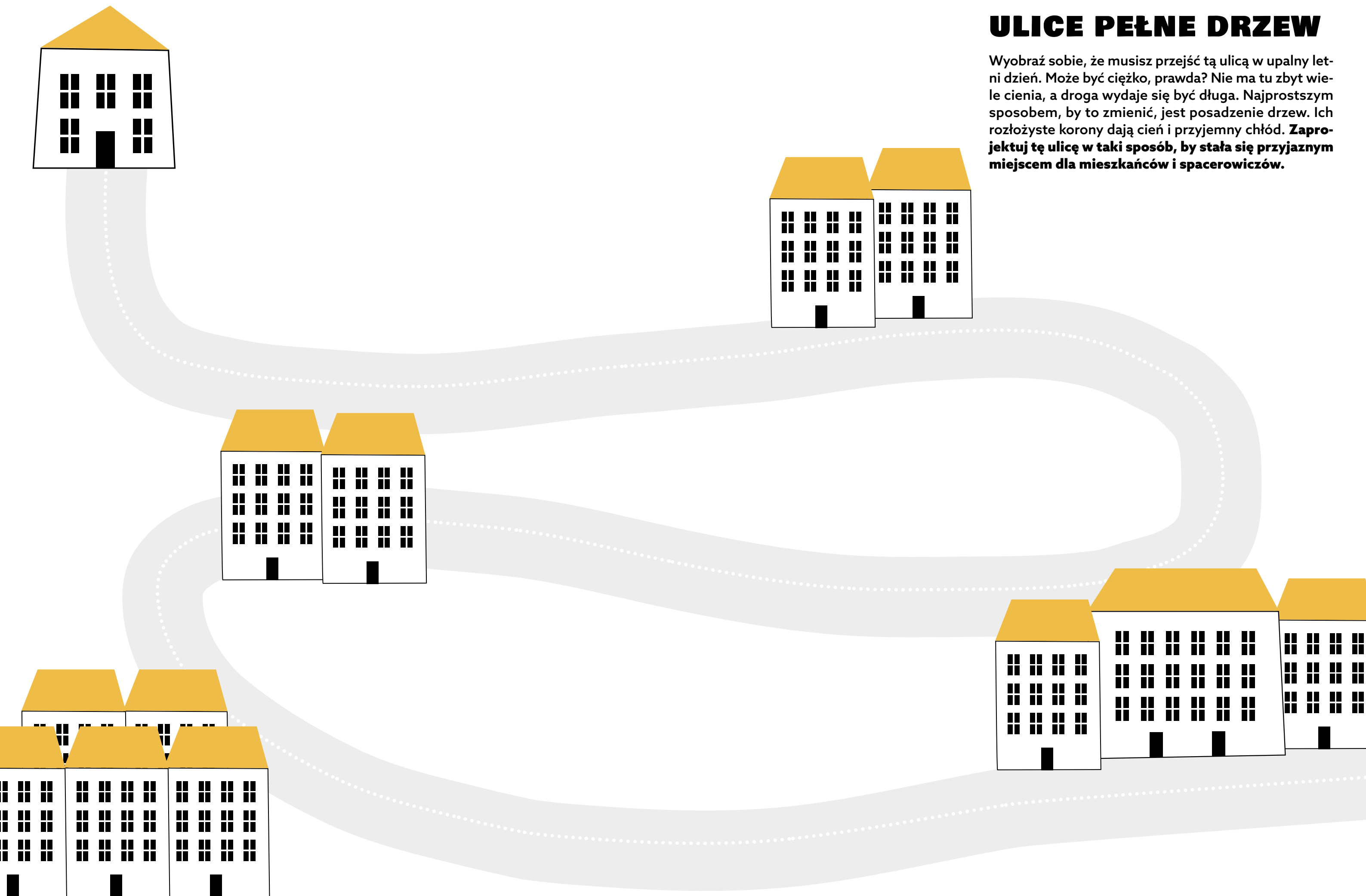
MIEJSCA PARKINGOWE JAKO MINI PARKI

Spodobał Ci się ten pomysł?
Namów swoich rodziców i sąsiadów,
by zorganizować podobne święto
również na waszej ulicy!

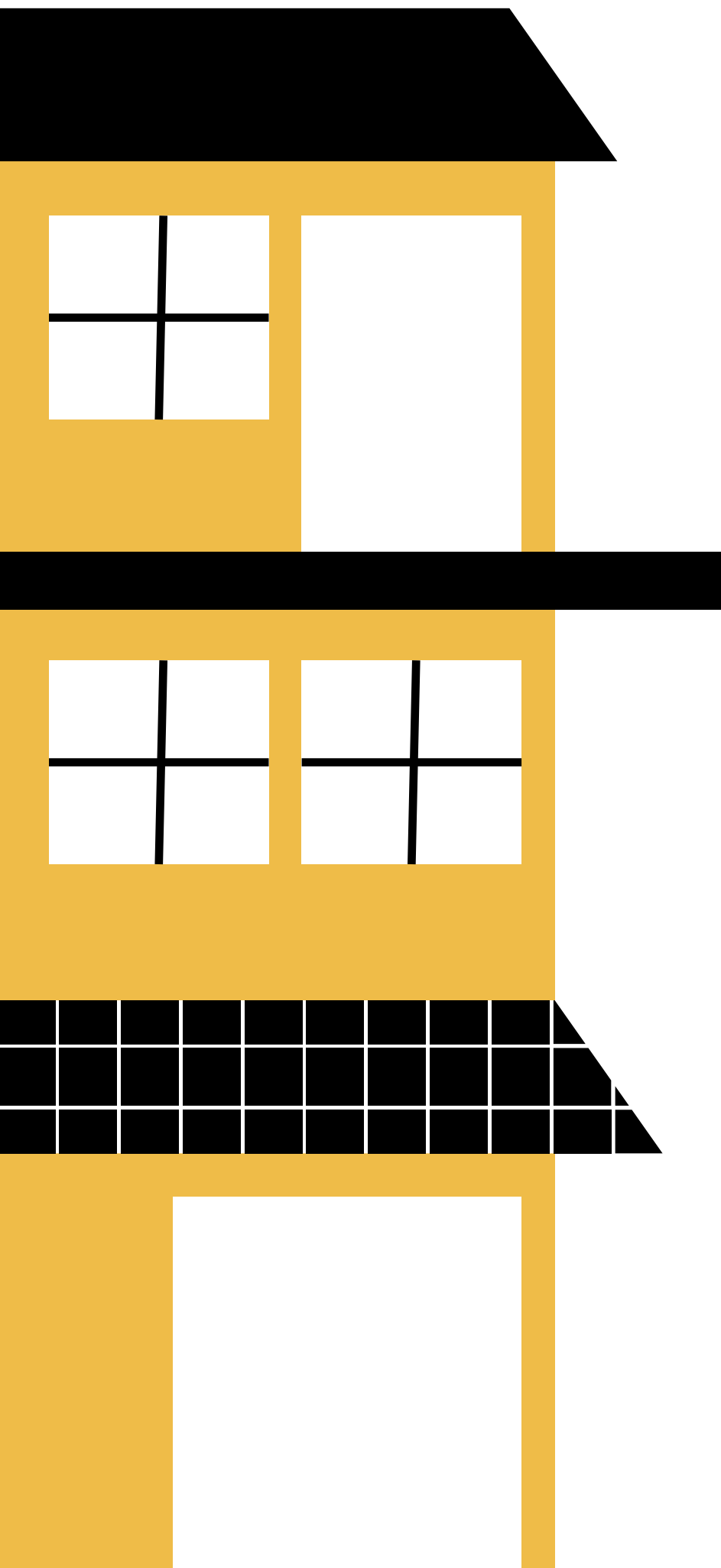
Każdego roku we wrześniu odbywa się PARK(ing) Day. To dzień, w którym mieszkańcy miast niemal na całym świecie zamieniają niektóre miejsca parkingowe dla samochodów w mini parki, place zabaw, a nawet plażę! Zamiast asfaltu są tu ławki, leżaki, kolorowe parasole, donice z roślinami i stoły do gry w ping-ponga. Można wylegiwać się na sztucznej trawie albo w hamaku. Mieszkańcy

organizują tego dnia sąsiedzkie pikniki i festyny. To prawdziwe święto ulicy! W ten sposób, poprzez wspólną zabawę, mieszkańcy pokazują, że ulice w mieście nie są tylko dla samochodów, ale również dla ludzi, którzy w nim żyją. **Wyobraź sobie, że takie święto odbędzie się również na Twojej ulicy. Narysuj swoją propozycję mini parku pomiędzy zaparkowanymi samochodami.**

ULICE PEŁNE DRZEW

Wyobraź sobie, że musisz przejść tą ulicą w upalny letni dzień. Może być ciężko, prawda? Nie ma tu zbyt wiele cienia, a droga wydaje się być długa. Najprostszym sposobem, by to zmienić, jest posadzenie drzew. Ich rozłożyste korony dają cień i przyjemny chłód. **Zaprojektuj tę ulicę w taki sposób, by stała się przyjaznym miejscem dla mieszkańców i spacerowiczów.**

ULICA PEŁNA ZIELENI

Wyobraź sobie, jak wyglądałaby ta ulica, gdyby wszędzie było mnóstwo zieleni? Na balkonach, przed budynkami? Może znajdzie się miejsce na ławki, kwiaty, drzewa i małą kawiarnię z krzesłkami i stolikami? Narysuj, jak spędzają czas mieszkańcy tej ulicy.

ZIELONE DACHY I MIEJSKIE PASIEKI

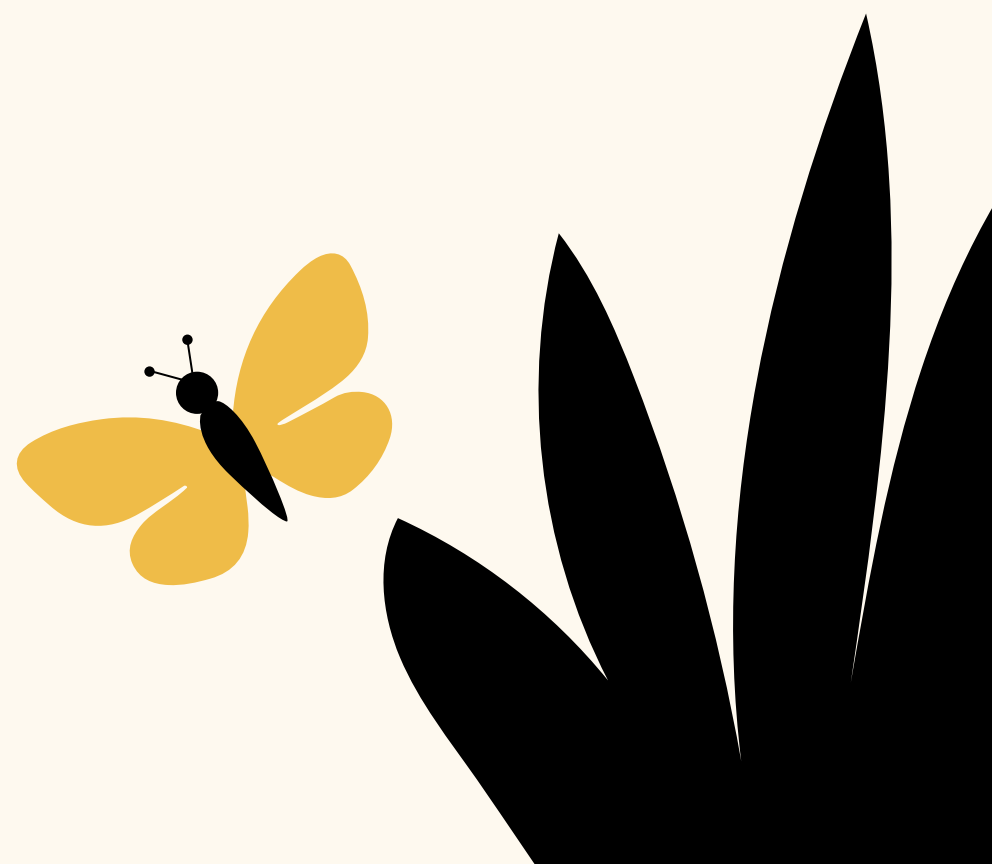
Współczesne miasta rozrastają się bardzo szybko. Jest coraz więcej budynków i coraz mniej miejsca dla ludzi, roślin i zwierząt. Aby im pomóc, zaczęto projektować parki i ogrody na dachach budynków. Bardzo popularne jest też zakładanie pasiek na takich dachach. Dzięki temu, na przy-

kład Warszawa, produkuje swój własny „miejski” miód. **Te bloki wyglądają dosyć smutno i ponuro, prawda? Co powiesz na to, by zamienić je w podniebne ogrody? Narysuj drzewa, kwiaty, pszczoły i dokończ budowanie pasieki. Ile uli liczy Twoja miejska pasieka?**

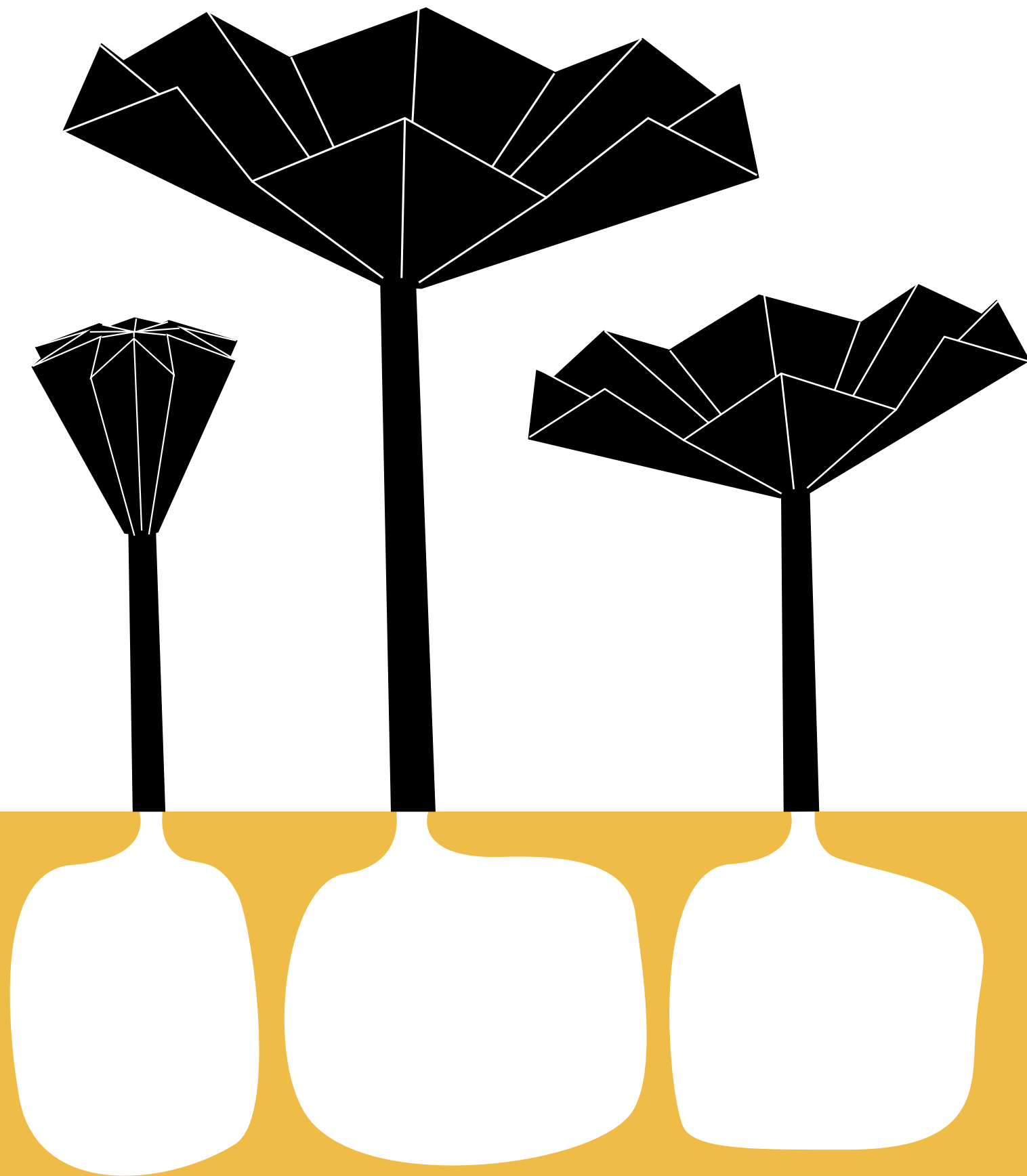

ŁĄKI KWIETNE W MIEŚCIE

Wyobraź sobie, że wszystkie trawniki w twoim mieście zostały zamienione w łąki pełne pachnących ziół i kwiatów. Pięknie, prawda? Jednak łąki to nie tylko ozdoba przestrzeni miejskich, ale także dom dla wielu owadów, ptaków i innych małych zwierząt. **Narysuj bujną łąkę, z której będą mogli korzystać zarówno ludzie, jak i zwierzęta. Mieszkańcy mają swoje domy. Co powiesz na to, by zaprojektować domki dla ptaków i owadów?**

Na placu Tåsinge w Kopenhadze stoją wielkie wodołapacze. Nazywają się „Deszczowe Parasole” i kiedy pada deszcz, otwierają się i zbierają wodę opadową, która wpływa do specjalnych zbiorników ukrytych pod ziemią.

WODOŁAPACZE

Na pewno wiesz już o tym, że należy dbać i oszczędzać wodę. W miastach coraz częściej powstają wodołapacze, czyli takie rzeźby, które ozdabiają przestrzeń miasta, a jednocześnie zbierają i magazynują wodę deszczową. Używa się jej później, na przykład, do podlewania roślin.

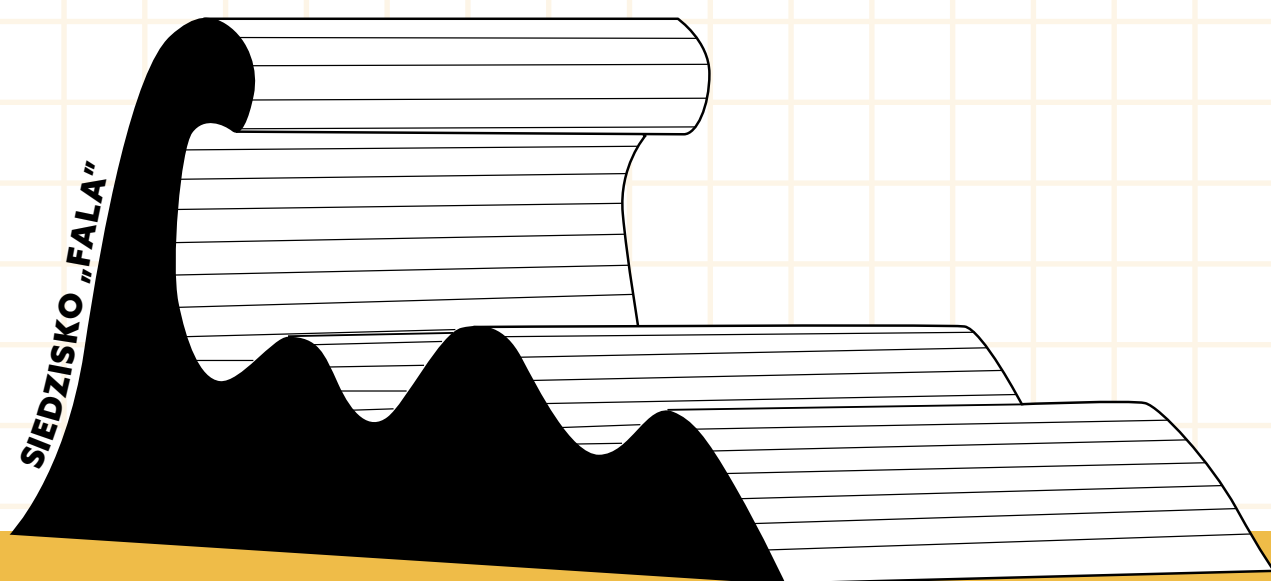
Zaprojektuj swoje wodołapacze. Zbiorniki, w których magazynowana jest woda, narysuj, wycnij z papieru i przyklej. Myślisz, że kryje się w nich tylko woda, czy coś jeszcze? Narysuj, co podpowiada Ci wyobraźnia.

WODNY PLAC ZABAW

Zaprojektuj wodny plac zabaw przyszłości, w którym wykorzystasz swoje wodołapacze.

Pokaż, jak poszczególne elementy wykorzystują zebraną wodę deszczową. Co powiesz na dodatkowe wyzwanie? Postaraj się, by na Twoim placu przyszłości nie było żadnych huśtawek i zjeżdżalni. Pomyśl, jak w inny sposób można się świetnie bawić na placu zabaw. Do dzieła!

Projektując odpowiednio przestrzenie publiczne w mieście i ich umeblowanie, możemy sprawić, że mieszkańcy będą chętniej się spotykać i spędzać wspólnie czas.

MEBLE MIEJSKIE

Tak, to prawda! Meble są nie tylko w naszych domach, ale także na placach i ulicach. Mówimy o nich: „umeblowanie przestrzeni miejskiej”. Najczęściej są to rozmaite siedziska, leżanki i stoliki. To, co odróżnia je od zwykłych mebli, to przede wszystkim forma i kształt, które sprawiają, że może z nich korzystać wiele osób na raz. Dzięki temu mieszkańcy mogą się lepiej poznać i wspólnie

spędzić czas. **Zaprojektuj takie meble dla siebie i swoich sąsiadów. Pamiętaj, że wśród nich są osoby w różnym wieku. Zadbaj o to, by Twoje meble były komfortowe i wygodne zarówno dla innych dzieci, jak i waszych rodziców i dziadków.**

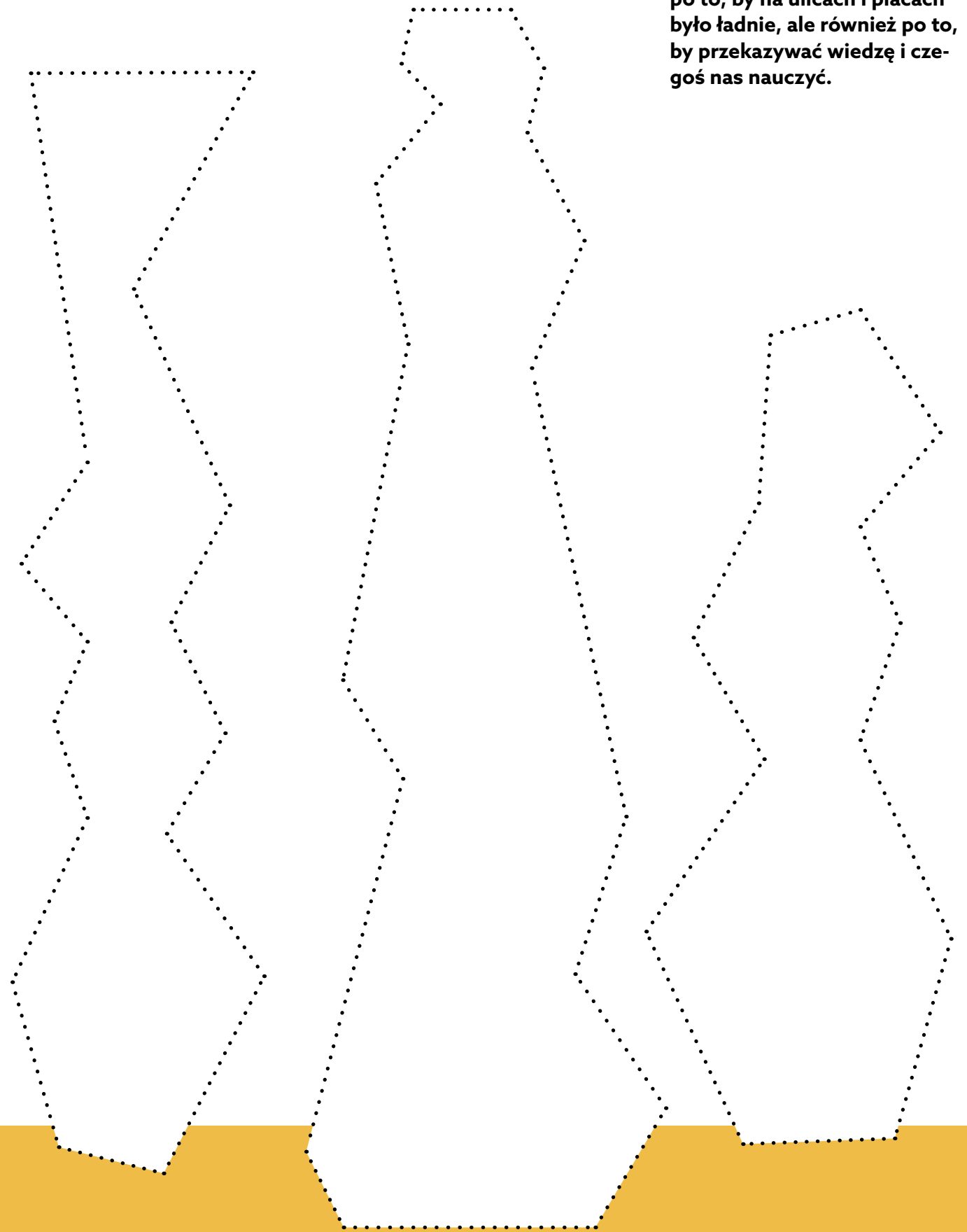
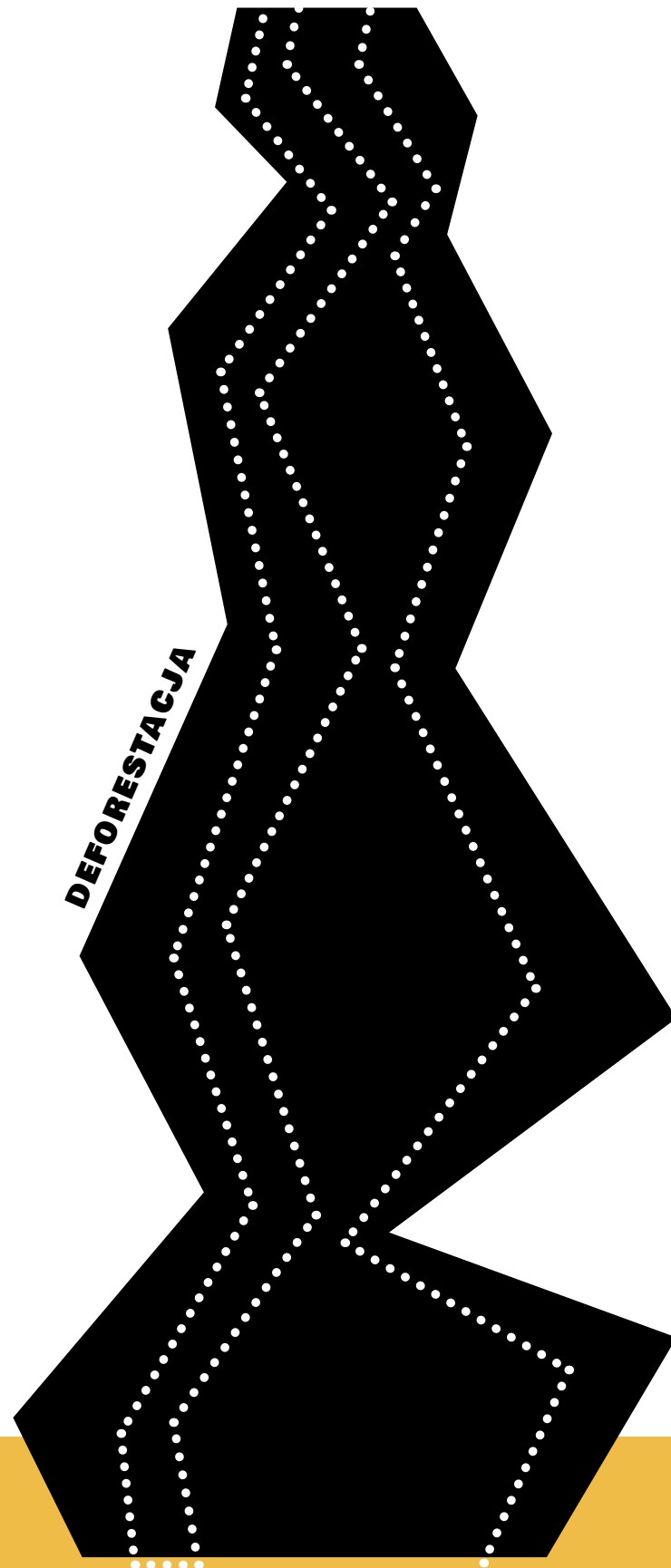
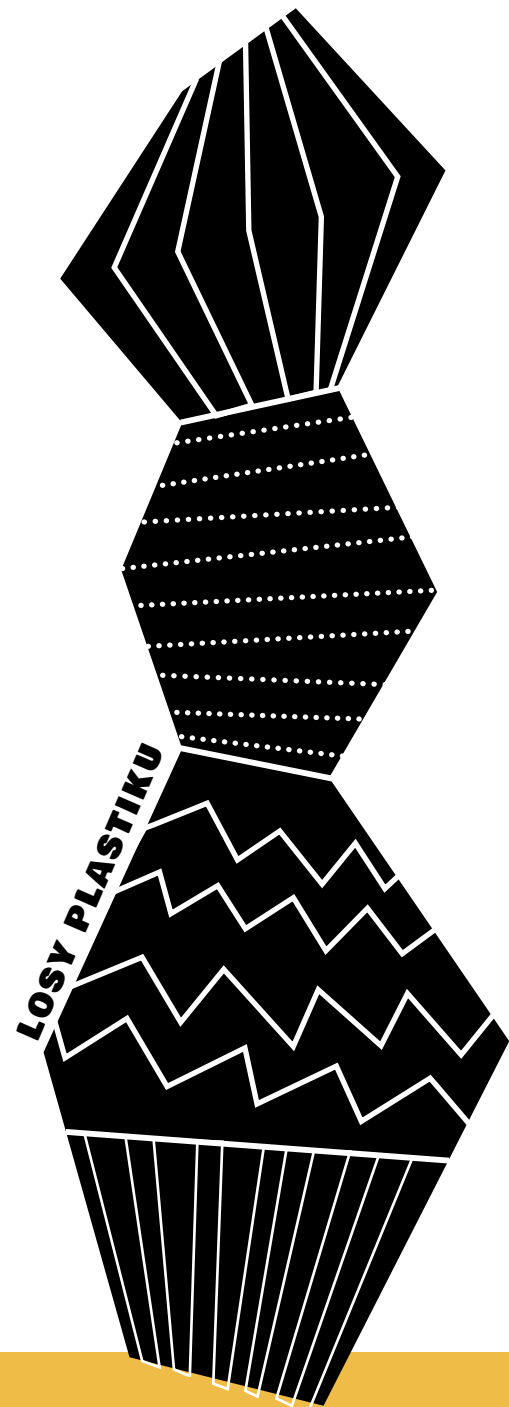

NA CZYM MOŻNA W MIEŚCIE USIĄŚĆ?

Kiedy myślisz o tym, co w mieście służy do siedzenia, na pewno pierwsza do głowy przychodzi ci ławka. Jednak ławki to nie wszystko! Zastanów się, na czym jeszcze mogliby siadać ludzie, by było im wygodnie. A może chcieliby się położyć i poleniuchować trochę na słońcu? **Co powiesz na małe zawody? Zaproś do wspólnej zabawy koleżanki i kolegów, rodziców albo dziadków. Ustawcie**

stoper na 10 minut i w tym czasie postarajcie się wymyślić jak najwięcej projektów „przedmiotów do siedzenia”. Wygrywa ten, kto narysuje ich najwięcej i najlepiej opowie o swoich projektach. Do dzieła!

RZEŻBY MIEJSKIE

Rzeźby i instalacje artystyczne w mieście są nie tylko po to, by na ulicach i placach było ładnie, ale również po to, by przekazywać wiedzę i czegoś nas nauczyć.

W Poznaniu między budynkami w centrum miasta stoją wielkie rzeźby. Pomalowane są w kolorowe paski, kropki, szlaczki i zygzaki. To instalacja artystyczna Alicji Białej pt. „Totemy”. W przeszłości, w czasach naszych przaprzodków, totemy symbolizowały relację człowieka z naturą. Były to figurki wyobrażające zwierzę, roślinę lub zjawisko przyrodnicze, które otaczane były czcią. Totemy w Po-

znaniu opowiadają o tym, jak nasza planeta zmienia się i cierpi z powodu działalności człowieka. Dowiesz się z nich na przykład, co dzieje się z całym plastikiem, który powstał do tej pory albo ile wody zużywa się do produkcji mięsa. To nie są łatwe rzeczy, ale warto o nich wiedzieć. **A o czym opowiadałyby Twoje totemy? Połącz kropki i narysuj swoje rzeźby.**

Wiesz już bardzo dużo o tym, jak powinna wyglądać i funkcjonować przyjazna dla mieszkańców ulica w mieście. Sprawdź, czy ta, przy której mieszkasz też taka jest! Wybierz się na krótki spacer, poobserwuj życie, które się na niej toczy, a później narysuj to, co podoba Ci się w niej

najbardziej, ale także to, co Twoim zdaniem warto byłoby w niej zmienić tak, by stała się przyjemniejsza do życia. Podziel się swoimi pomysłami z sąsiadami. Może wspólnie zaczniecie działać na rzecz waszej ulicy. Powodzenia!

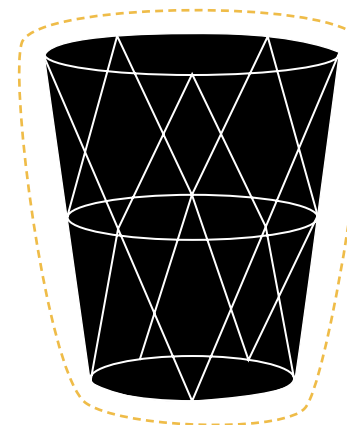
GRATULACJE!

Chociaż to koniec tej książeczki, mam nadzieję, że dla Ciebie jest to początek wielkiej miejskiej przygody. Wiesz już bardzo dużo o tym, jak projektować place i ulice w mieście, by były przyjazne mieszkańcom, a Twoje projekty są wspaniałe! Podziel się swoimi pomysłami z kolegami i koleżankami. Może zorganizujecie spacer po waszym mieście i wspólnie zastanowicie się, co można byłoby w nim zaprojektować?

Trzymam za Was kciuki!
Marta Urbańska

WYCINANKI

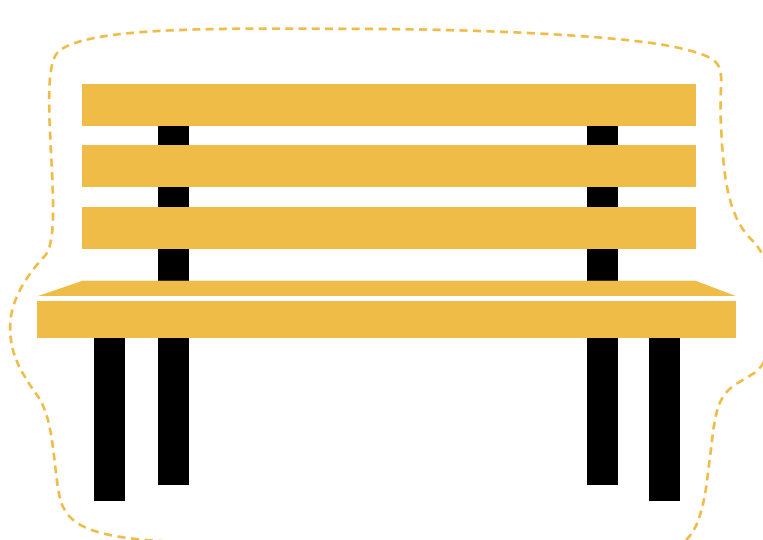
Wytnij wszystkie elementy wzdłuż przerywanych linii. Dopasuj je do planszy: „Place i ulice przyjazne mieszkańcom”, którą znajdziesz na początku książki.

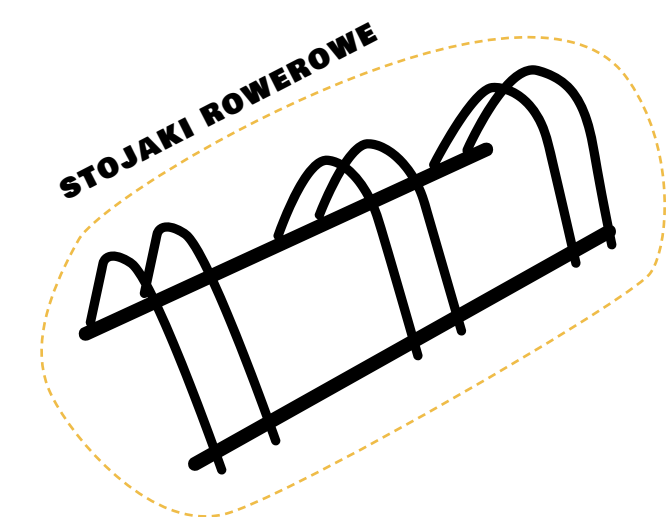
KOSZE NA
ŚMIECI

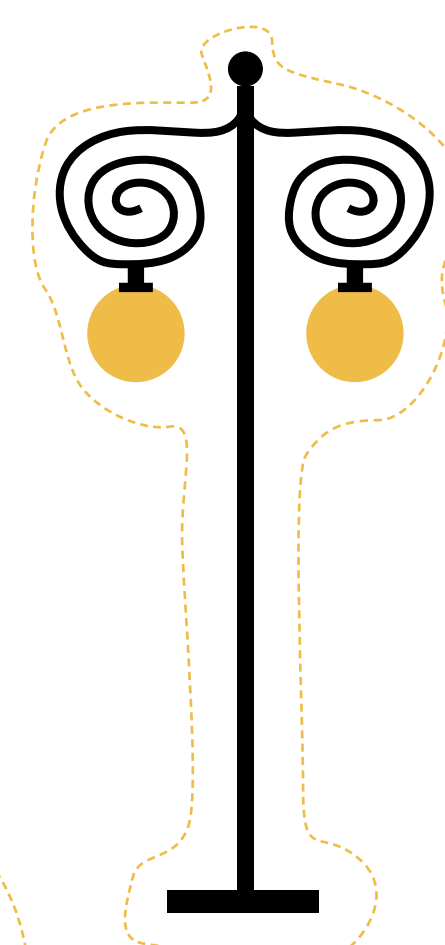
DONICE Z ROŚLINAMI
(TZW. KWIETNIKI)

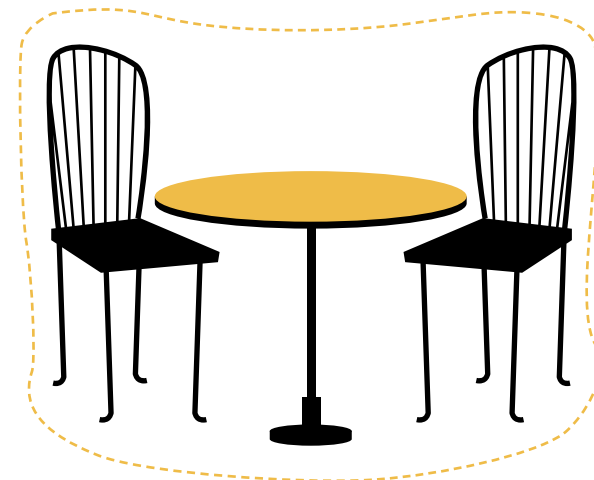
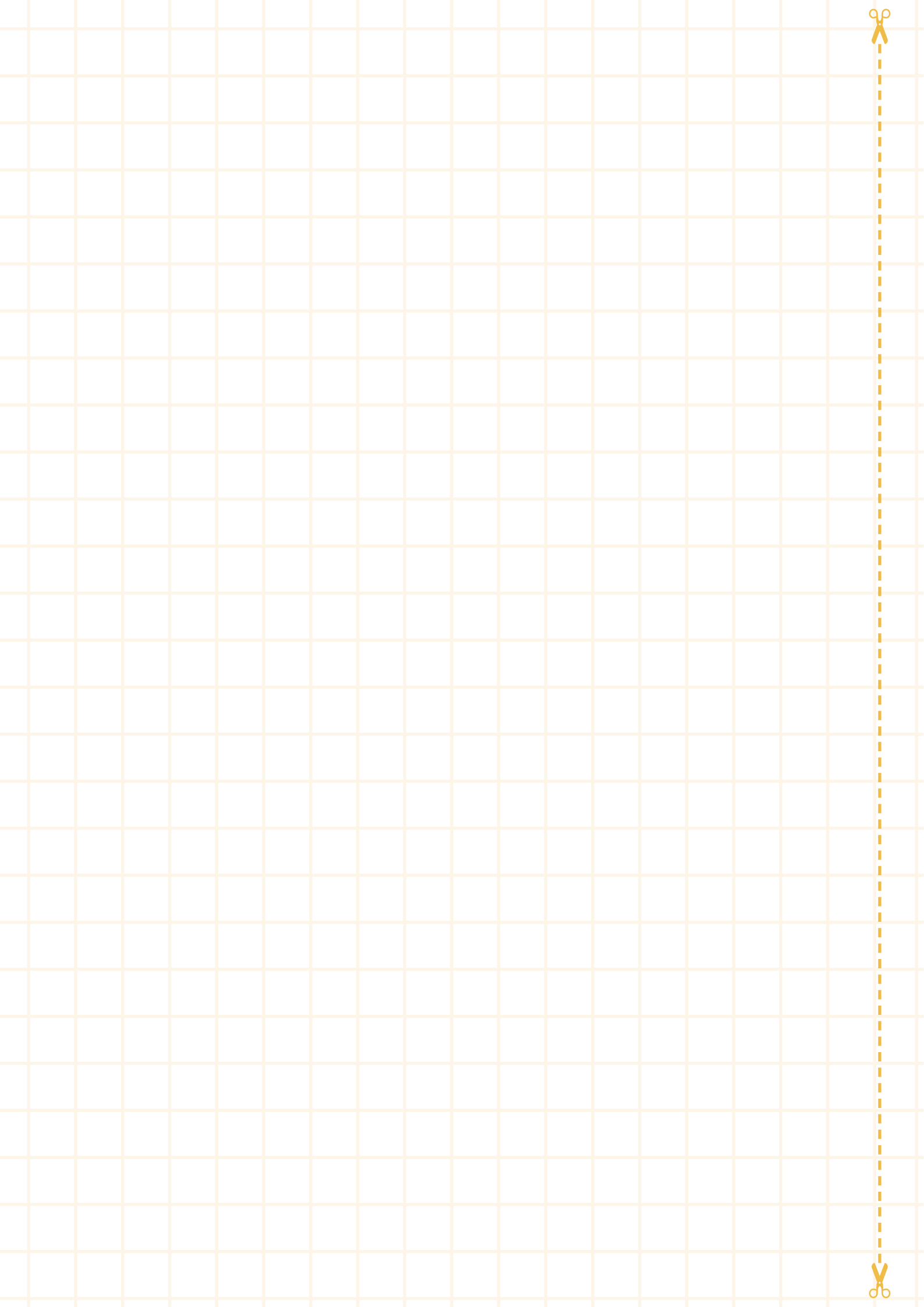
ŁAWKI

STOJAKI ROWEROWE

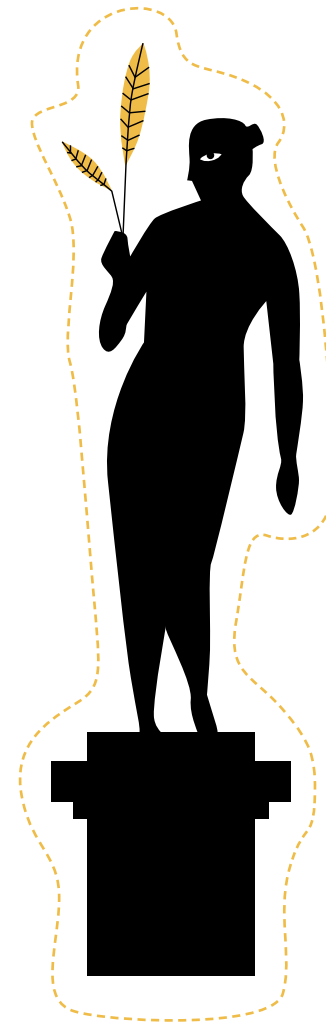
ULICZNE
LAMPY

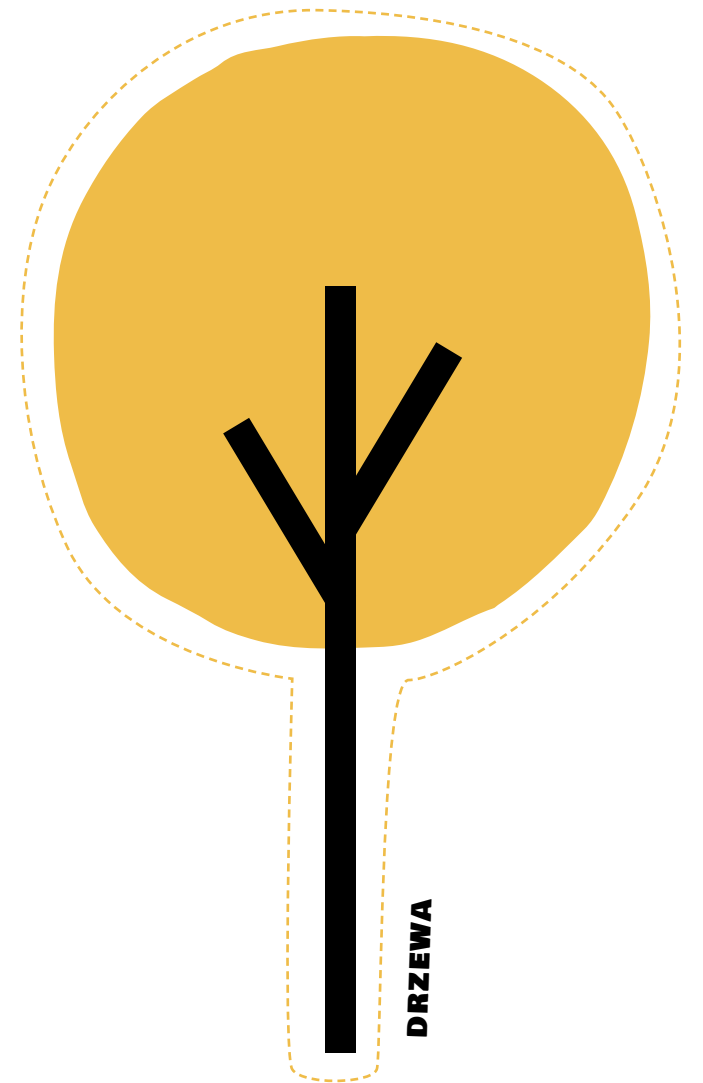
**KAWIARNIANE
OGRÓDKI**

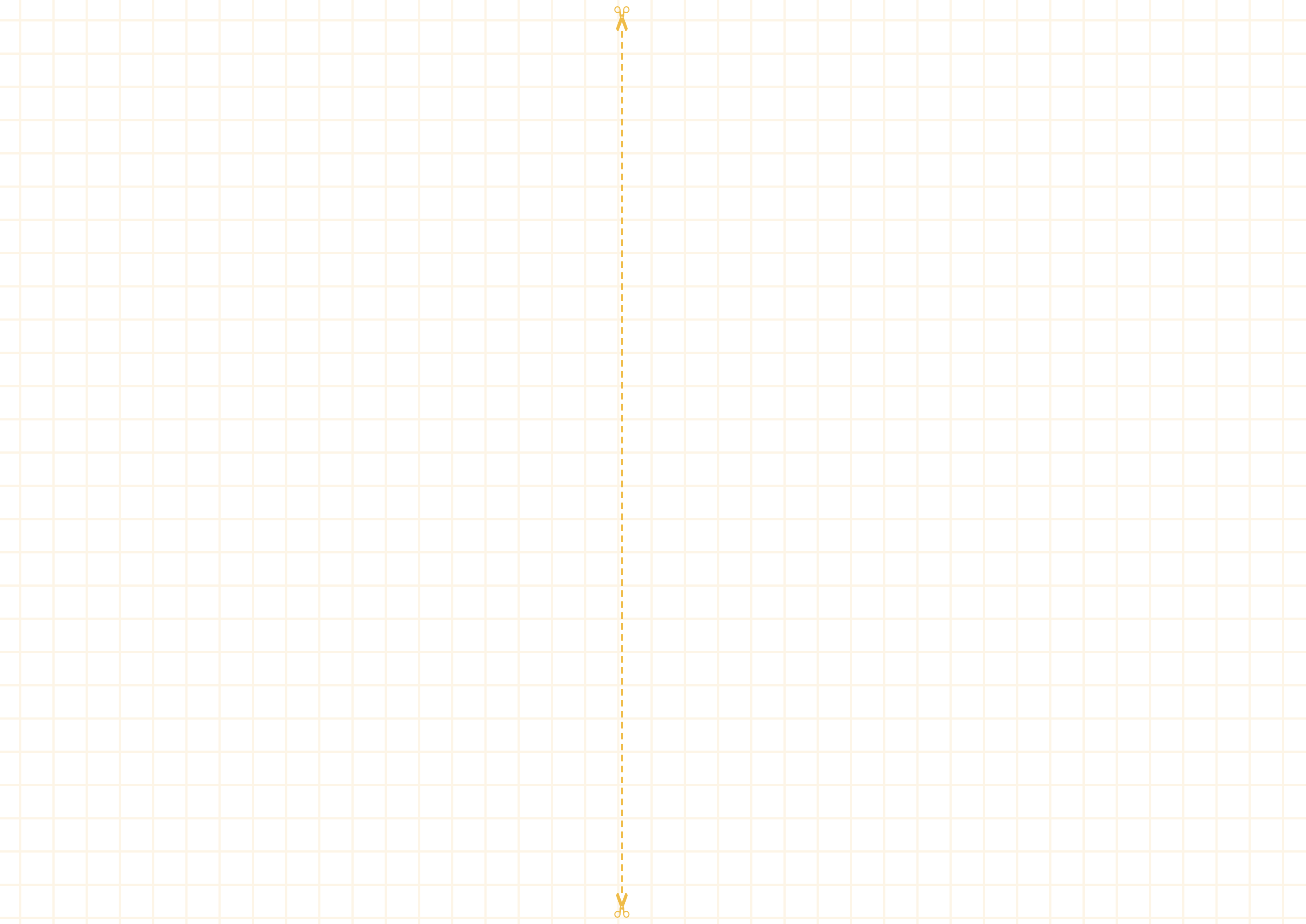
**OCZKA WODNE
I FONTANNY**

**POMNIKI
I RZEŻBY**

DRZEWA

Inspiracją do stworzenia tej książki był cykl autorskich warsztatów edukacyjno-plastycznych dla dzieci w wieku 6, 10 i 11 lat, które przeprowadziłam w 2019 i 2020 roku. Podczas nich rozmawialiśmy o tym, czym jest przyjazne mieszkańcom miasto oraz jak powinny wyglądać przestrzenie publiczne w takim mieście. Nie zabrakło też pomysłów i projektów na przyszłość!

Książka powstała także w oparciu o treści zawarte w pracy doktorskiej „Przestrzenie wspólne. Badania nad przestrzeniami publicznymi i ich rolą”, napisanej pod kierunkiem dr hab. Sławoja Dreszera w 2020 roku na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu.

